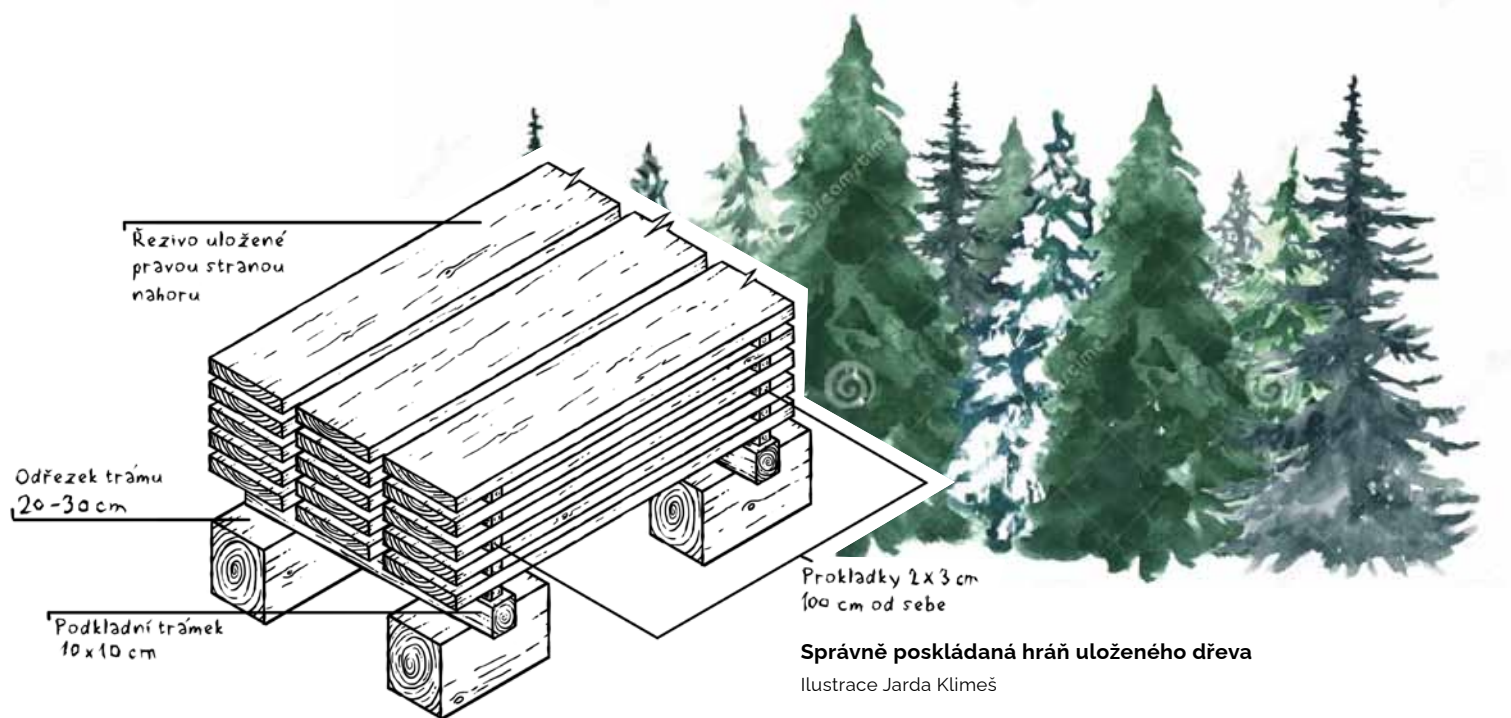

Výběr kvalitního STAVEBNÍHO DŘEVA *krok za krokem*

V minulém čísle jsme si procházeli jednotlivé aspekty výběru kvalitního dřeva pro stavbu roubenky, srubu, krovu, pergoly nebo jiných dřevěných staveb. Dnes si informace z předchozího dílu přelijeme do přehledného návodu „krok za krokem“ jak a kde konkrétně se ke kvalitnímu materiálu dopracovat.

Správně poskládaná hrň uloženého dřeva

Ilustrace Jarda Klimeš

Připravil Robert Malý

1. Výběr dřeva „nastojato“ v lese

Jedná se o nejsložitější způsob získání kvalitního materiálu často trvající mnoho měsíců, někdy i více než rok. Zároveň jde o víceméně jedinou možnost, jak si kvalitu dřeva ohlídat. Na úvod je potřeba podotknout, že „ekonomicky“ se nám takovýto výběr vlastně nevyplatí. Zjednodušeně se dá říct, že když zohledníte veškerý váš čas, náklady na těžbu a dopravu na pilu, váš benefit (oproti koupení hotových trámů) budou prkna/fošny, které na pile (katru) napadají kolem chtěného trámu.

Výhradně takto vybraný materiál se snažím používat na mých tesařských kurzech i různých jiných zakázkách. Při- jde mi, že když se vám podaří těžít materiál již v lese, budete mít ke dřevu větší úctu, neboť v každém trámu uvidíte i živý strom...

Cesta začíná někdy na jaře nebo v létě, kdy je potřeba se domluvit s majitelem lesa na zamýšlené zimní těžbě. Výhra je, když sami takovýto les vlastníte. V opačném případě potřebujete sehnat majitele či správce lesa, který bude ochoten se s vámi vůbec o takto netradičním postupu bavit. Z mé zkušenosti je ideální najít osobu vlastníci větší množství lesů, či správce lesů nějakého menšího města či obce. Cenu za dřevo v tomto případě vůbec neřeším, neboť takovýto výběr stro-

**Popiska nebo výkřikPopiska
nebo výkřikPopiska nebo
výkřikPopiska nebo
výkřikPopiska nebo výkřik**

Foto Dreamstime

mů se vám v budoucnu vrátí. Také potřebujete najít dřevorubce, který vám bude ochoten těžít dle vašich představ (výběr stromů, doba kácení). Opět je dobré ho ujistit, že si rádi připlatíte, když bude ochoten přistoupit na vaše podmínky těžby, které budou jistě časově náročnější než zaběhlá rutina.

Kdy kácet

Nejllepší doba na kácení je kolem posledního úplňku před zimním slunovratem. Zrovna v tuto dobu může hodně nasněžit, pršet, foukat, a do lesa dřevorubce nedostanete. Snažím se těžít cca od konce listopadu do konce ledna,

ideálně vždy kolem měsíčního novu. Jeden hajný se zděsil, že budu chtít kácet v noci, když bude měsíc v novu... Za sebe doporučuji spíše kácení za světla. Záleží i na konkrétní zimě a klimatických podmínkách lesa (nadmořská výška, expozice na světové strany, a další).

Jak materiál zpracovat?

Poté potřebujete dopravit kulatinu na pilu pomocí auta, kterému se říká „kladák“. Obvykle vozi cca 30 metrů krychlových materiálu. Je dobré si zhruba spočítat objem vaší těžby, aby v lese nezbylo několik málo kubiků dřeva, jejichž doprava se vám finančně nevyplatí.

Předem se vám též vyplatí najít vhodnou pilu (katr), kde vám materiál nařežou. Pro mě je důležitá hlavně kvalita (rovinost) pořezu. Na některých pilách se výsledné rozměry zadaného trámovi mohou lišit i o centimetry. Také je důležité se s pílaři domluvit, aby kulatinu pořezali **ideálně** do konce března. V dubnu již může

Popiska ???

Popiska

Popiska ???

Popiska ???

Popiska ???

Popiska ???

Foto Dreamstime

◀
**Strom
vhodný
pro stavbu**

Foto Robert Malý

▶
**Strom
nehodný
pro stavbu**

Foto Robert Malý

Jak najít správný strom

Když už začínáte v lese kácet, je dobré zohlednit následující aspekty výběru stromů, které jsme si představili minule:

- vybíráme uvnitř lesa, ne z kraje
- větve jsou rovnoměrné okolo kmenu, ne jednostranné
- kmen je rovný, neberte „hokejky“ na svahu, u kterých budete mít nejspíše co do činění s tlakovým dřívím
- kořenové náběhy, popřípadě nerovnosti na kůře stromu jsou rovné, nestáčí se doleva ani doprava (poukazuje na rovnoletost na povrchu dřeva kmene)
- strom má v koruně málo zelených větví (poukazuje na malé „mokré“ bělové dříví – koruna nepotřebuje tolik vody pro svůj život)
- když máme jistotu, že bude strom v následujících měsících porážen, můžeme strhnout pořizem nebo sekýrou pás kůry až na lýko (cca 30 cm dlouhý) a na obnaženém povrchu vidíme točivost vláken:
 - a) levotočivé – snažíme se nebrat
 - b) rovnoleté – hned za kulatinu majiteli zaplatíme
 - c) pravotočivé – volíme točivost menší než 1:10 (vlákna se stáčí o 1 cm na 10 cm délky kmene)
- špička stromu není uschlá, ze stromu neopadá kůra (známka přítomnosti kůrovce)

být teplo a kulatina se může pod kůrou začít zapařovat, případně pak v dubnu či v květnu do kulatiny nalétne tesařík.

Po rozřezání kulatiny je pak dobré materiál co nejdříve dopravit na místo uskladnění, odkornit pořizem kůru z oblin a vyskládat dříví do hrání. Ideální je hráně nechat profukovat větrem, ale dobře je zastřešit proti vodě a slunci.

Teď už materiál začíná vysychat a je čas si odpočinout. Přejde mi vhodné nechat dříví vyschnout alespoň přes jedno léto, během kterého ztratí velké množství vlhkosti. Může mít své přednosti pracovat i s čerstvě nařezaným materiálem, to je ovšem kapitola sama pro sebe.

2. Výběr kulatiny „naležato“ v lese či na pile

Oproti výše zmíněnému vidím velikou výhodu v tom, že si můžete vždy pořizem odstranit pruh kůry na kmeni a s jistotou zjistit, zda je kmen točivý či rovnoletý. Případně můžete s pořizem jít směrem ke větvím a zjistit, kde se vlákna na povrchu začínají stáčet doleva (ve větvích jsou stromy většinou již levotočivé). Levotočivé zavětvené „špičky“ stromů jsou pak vhodné jen k topení.

K tomuto výběru jsou vhodné tzv. manipulační sklady, kam přijede kulatina ve 12 metrových délkách a je dále rozřezávána na kýžený sortiment. Někdy i na obvyklých pilách je možné se domluvit, že si z jejich materiálu za příplatek vyberete přesně ten, který chcete.

Na co při výběru dávat pozor

- větve/suky jsou rovnoměrně dokola, jsou malé a je jich co nejméně (nechceme „chlupaté“ špičky stromů, případně zavětvené krajové stromy či solitéry)
- dřev/duše kmene je pokud možno v geometrickém středu příčného řezu kulatinou
- na příčném řezu nevidíme tmavé tlakové dříví
- jádrové dříví zaujímá co největší plochu příčného řezu kmene, bělové co nejmenší
- vzdálenost letokruhů je menší než 2 mm
- na obvodu příčného řezu jsou letokruhy co nejužší, často těžko okem rozlišitelné
- dřevo je rovnoleté či mírně pravotočivé
- dřevo v kůře vybíráme a necháváme pořezat nejvýše do dubna – hlídáme hnilobu a přítomnost dřevokazného hmyzu

Pravotočivý (nahore) a rovnoletý (dole) kmen
Foto Robert Malý

K výše uvedeným zásadám výběru stromů a trámů se většinou jen více či méně přiblížíme... Nezoufejme, i tak můžeme postavit kvalitní dílo

Foto Dreamstime

Popiska ??Popiska
??Popiska ??Popiska ??

Foto Dreamstime

3. Výběr nařezaných trámů na pile či v obchodě

Jedná se o nejjednodušší a nejrychlejší způsob výběru. Když potřebuju pár fošen či trámů, volím tuto variantu. Velkou nevýhodou je, že vůbec nevíte, zda bylo dříví těžené v zimě a zda se nejedná o dříví kůrovcové.

Naopak velkou výhodou je, že přesně vidíte, zda se má řezivo sklon točit „do vrtule“ a jak rozpraskává. Také si můžete koupit tzv. KVH hranoly či fošny, ze kterých dnes tesaři často a rádi dělají. Jde o materiál vysušený a ohoblovaný do pravoúhla, podélně napojovaný do většínou 13 metrových délek.

Čas strávený hledáním vhodného materiálu či způsobu, jak se k němu dostat, se vám myslím mnohokrát vrátí. A když ne vám, tak příští generaci, která třeba nebude muset řešit zásadní opravy vašeho stavebního počinání. Každopádně vám přeji šťastné oko při výběru a doufám, že vám moje zkušenosti pomohou vybrat pro váš projekt ten nejlepší materiál. ●

Vybíráte-li hotové řezivo, zohledněte následující:

- praskliny v trámu jsou rovnoběžné s hranou trámu (poukazuje na rovnoletost vláken)
- nebereme trám stočený „do vrtule“ (poukazuje na šikmá vlákna ve dřevu)
- v trámu je málo suků, popřípadě jsou jen menší
- suky jsou rovnoměrně rozmístěny po všech stranách trámu (nejdou jen na jedné či dvou stranách)
- vzdálenost letokruhů na příčném řezu je menší než 2 mm, v rozích trámu jsou letokruhy ještě bližší (co nejhustší)
- jádrové dříví zaujímá co největší plochu příčného řezu trámu, bělové co nejmenší
- v trámu nejsou otvory po dřevokazném hmyzu
- trám není nahnílý (zamodránil, zvláště u borovice, není na závadu, když nebude použita ve stabilně suchém prostředí)
- hlídáme kvalitu podélného řezu – stabilní rozměry po celé délce trámu
- nekupujeme čerstvě nařezané nepopraskané trámy, těžko poznáme točivost vláken
- dřevina/duše je v geometrickém středu trámu (když není, trám bude nejspíše prohnutý – zhodnotím míru prohnutí a použitelnost na konkrétní účel)

Robert Malý

www.roubenkyAsrubycz
tesařské kurzy

Po dokončení studia na pražském ČVUT jsem jel na dvouletou zkušenou do Norska za tamním tradičním tesařstvím, zejména pak stavbou roubenek a srubů. Rád jsem se tam pak každý rok na několik týdnů až měsíců profesně vrátil. Nebaví mě rutina, a tak se s každou zakázkou snažím něco nového přiučit. V řemesle mi stále více chyběl živější kontakt s lidmi, až jsem se v roce 2012 rozhodl uspořádat první tesařský kurz. Během kurzů jsme od té doby s účastníky postavili mnoho laviček, postelí, rámových konstrukcí i malých roubenek. Naše dvě malé děti mne inspirovali k pořádání kurzů, kde společně tvoří otcové a synové. Má práce se mi stala naplno i koníčkem. Během zimní sezony si pak zase rád odpočinu od lidí při „klasických“ tesařských zakázkách. V současné době si s rodinou plníme sen stavbou naší vlastní roubenky na bydlení. Kovářovic kobyly nemusí přeci chodit bosa...